

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 114/16

KLAGER: Jarle Mortensen
ADRESSE: Kniveveien 79, 3036 Drammen
PUBLIKASJON: Aftenposten
PUBLISERINGSDATO: 05.04.2016
STOFFOMRÅDE: Næringsliv
SJANGER: Nyhet
SØKERSTIKKORD: Kontroll av opplysninger, rettelse og beklagelse, identifisering
REGISTRERT: 20.04.2016
BEHANDLET I PFU: 28.06.2016
BEHANDLINGSTID: 68 dager
KLAGEGRUPPE: Leder (bankdirektør)
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Aftenposten publiserte **tirsdag 5. og onsdag 6. april 2016** opplysninger om DNBs kontakt med advokatfirmaet Mossack Fonseca (MF). Omtalen var ledd i avisens løpende dekning av de såkalte Panama-papirene.

Tittel:

«Mandag sa DNB-sjef Rune Bjerke at kontakten med Mossack Fonseca hadde gått under radaren til konsernledelsen. Her er underskriftene som knytter DNB-topp til skatteparadis.»

Videre:

«To nåværende DNB-topper var Mossack Fonsecas kontakter i Luxembourg. Navnene deres dukker opp i en rekke lekkede dokumenter.»

Det framgår videre i artikkelen at de to dreier seg om er Håkon E. Hansen, nå daglig leder av DNB Private Banking og divisjonsdirektør i DNB, med ansvar for bedriftskunder i Oslo, Asker og Bærum, Jarle Mortensen.

Utdrag fra omtalen:

«Aftenposten kan nå dokumentere at to personer som i dag har toppstillinger i DNB, hadde kontakt med Mossack Fonseca. De mottok dokumenter som handlet om administrasjonen av selskapene på Seeychellene. En av dem har signert en rekke dokumenter om postboksselskapene.»

«Jarle Mortensen er i dag divisjonsdirektør i DNB med ansvar for bedriftsmarkedet i Oslo, Asker og Bærum. I 2009 var han konstituert konserndirektør i DNB i fem måneder og satt da i konsernledelsen. Mortensen satt som styreleder for DNB Luxembourg fra mars 2009 til mars 2010. Han var da oppført som Mossack Fonsecas kontaktperson i Luxembourg. I 2012 fikk han en e-post fra Mossack Fonseca, som bad om oppdatert informasjon om selskapene på Seychellene.»

«Som Aftenposten skrev mandag, ble de siste postbokselskapene på Seychellene oppløst etter lovendringer som innebar at aksjonærene ikke lenger kunne være anonyme. Både Mortensen og Hansen ble informert om disse lovendringene av Mossack Fonseca.»

I en underartikkel med tittelen «**Hansens og Mortensens kontakt med Mossack Fonseca:**» het det:

«**27. november 2012 kontaktet Mossack Fonseca Mortensen for å få oppdatert informasjon om DNB-selskapene på Seychellene i forbindelse med lovendringen som betyr at aksjonærene må oppgi navn.**»

I en graf blir Jarle Mortensen nevnt som en av fire i DNB-systemet som visste om postbokselskapene. Her omtales han som «**var en av Mossack Fonsecas kontaktpersoner**».

Tirsdag 12. april har avisen en artikkel med tittelen «**Hoder kan fortsatt rulle**». I en tidslinje i tilknytning til artikkelen opplyses det at Jarle Mortensen (avbildet) tok over som styreleder i DNB Luxembourg i mars 2008. Videre at MF «**kontaktet Jarle Mortensen angående endringer i lovverket på Seychellene**» 27. november 2012.

Fredag 29. april hadde Aftenposten slik tittel: «**Jarle Mortensen var styreleder i DNB Luxembourg fra mars 2009 til mars 2010. DNB-direktør: «Jeg har aldri hatt kontakt med Mossack Fonseca**».

I artikkelen opplyses det at Jarle Mortensen har klaget Aftenposten inn for Pressens Faglige Utvalg, og at han avviser å ha hatt kontakt med advokatfirmaet i Panama.

I direkte tilknytning til denne artikkelen brakte avisen en presisering. Den gjengis her i sin helhet:

«I artikkelen «**Her er underskriften som knytter DNB-topp til skatteparadis**», publisert på nett 5. april og på papir 6. april, skrev Aftenposten følgende:

«Aftenposten kan nå dokumentere at to personer som i dag har toppstillinger i DNB, hadde kontakt med Mossack Fonseca. De mottok dokumenter som handler om administrasjonen av selskapene på Seychellene.». Artikkelen handlet om Håkon E. Hansen, administrerende direktør i DNB Luxembourg, og Jarle Mortensen, styreleder i DNB Luxembourg i perioden mars 2009-mars 2010.

Aftenposten hadde kun grunnlag for å skrive at Håkon Hansen mottok dokumenter. Mossack Fonseca sendte også en mail som var tiltenkt Jarle Mortensen, men vi kan ikke slå fast at denne ble mottatt av Mortensen.

Vi skrev videre: «I 2012 fikk han (Jarle Mortensen; red.anm) en epost fra Mossack Fonseca, som ba om oppdatert informasjon om selskapene på Seychellene.» og at

«Både Mortensen og Hansen ble informert om disse lovendringene av Mossack Fonseca».

Heller ikke her hadde vi grunnlag for å slå fast at e-posten ble mottatt av Mortensen, kun at e-posten som ba om oppdatert informasjon om selskapene på Seychellene ble sendt fra Mossack Fonseca. At e-posten ble mottatt av Hansen, er dokumentert. Til slutt skrev Aftenposten «27. november 2012 kontaktet Mossack Fonseca Mortensen for å få oppdatert informasjon om DNB-selskapene på Seychellene i forbindelse med lovendringen som betyr at aksjonærene må oppgi navn».

Aftenposten kan dokumentere at Mossack Fonseca har sendt e-post til en adresse som inneholdt Mortensens navn om dette, men ikke at Mortensen har mottatt e-posten. Aftenposten kan dokumentere at Mossack FONSECAS e-post til Mortensen ble sendt til en e-postadresse med samme struktur som ble brukt av andre ansatte i DNB Luxembourg. Men vi har ikke grunnlag for å konstatere at Mortensen brukte denne mailstrukturen.

KLAGEN:

Klager er omtalte Jarle Mortensen med praktisk støtte fra Kommunikasjonsavdelingen i DNB. Klagen gjelder de to første artiklene omtalt over. Han begrunner klagen med et behov for å få rettet opp det feilaktige inntrykket som er skapt.

Han anfører at han aldri har hatt kontakt med Mossack Fonseca, at han aldri har mottatt den omtalte e-posten, aldri har fått spørsmål fra MF om oppdatert informasjon og aldri har fått informasjon om lovendringer på Seychellene. Han anfører derfor at opplysningene om hans kontakt med MF er feil.

Han bekrefter at han satt som styreleder fra mars 2009 til mars 2010, men har ingen forklaring på hvorfor han var oppført som kontaktperson i juli 2011.

Klager viser til kontakt med Aftenposten før og etter publisering. «DNB prøvde gjentatte ganger frem til 18. april å få Aftenposten til å oppgi hvilken e-postadresse e-posten (fra MF) skulle vært sendt til. (...) Aftenposten ventet helt til 18. april, 13 dager etter første publisering, med å oppgi adressen: mortensen@dnbnor.lu. Jeg har aldri hatt slik e-postadresse. Aftenposten kunne svært enkelt ha sjekket dette ved å spørre meg eller DNB om adressen var korrekt.» Klageren anfører at om Aftenposten hadde vært villig til å opplyse om hvilken e-postadresse MF hadde sendt melding til, ville han/banken kunne opplyst at klageren aldri hadde hatt en e-postkonto med slikt navn.

Han viser videre til at han ikke kunne imøtegå påstanden nettopp fordi han/banken ikke hadde fått vite hvilken e-postadresse den var sendt til. «Jeg synes denne saken viser hvor problematisk det er når en redaksjon ikke legger frem den dokumentasjonen de sier de sitter med, slik at den som angripes kan forsvare seg på en fair måte.»

Klageren viser også til faktafeil i artikkelen 12. april fordi det i tidslinjen var oppgitt feil periode for når han var styreleder for DNB Luxembourg. Også her forekom samme feil som i den første artikkelen angående at han var kontaktperson for MF. Klageren understreker at han aldri var ansatt i banken i Luxembourg og at han som styreleder ikke var involvert i operativ drift.

Det anføres videre fra klageren brudd på Vær Varsom-plakatens punkt 4.13, om rettelser og beklagelser. På klagetidspunktet anfører klageren at avisen verken har rettet eller beklaget

feilopplysningene. Han konstaterer at Aftenposten har bedt om å få intervju ham, men han mener avisen må rette opp feil den har begått på egen hånd.

Endelig mener klageren at avisen, ved å omtale ham i forbindelse med klanderverdige forhold han ikke hadde vært involvert i, urettmessig har identifisert ham. Han mener dermed det foreligger brudd også på plakaten punkt 4.7.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Forsøk fra Aftenpostens side for å få løst saken i minnelighet har ikke ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Aftenposten erkjenner at avisen ikke hadde grunnlag for å slå fast at klageren rent faktisk mottok e-post og dokumenter, eller at han hadde kontakt med Mossack Fonseca, men at avisen hadde solid dokumentasjon på at MF oppfattet klageren som kontaktperson i banken. Avisen anfører at den skulle ha brukt begrepet «ble kontaktet av» og ikke «hadde kontakt med».

«I vårt svar har vi argumenter for at denne forskjellen likevel ikke representerer et presseetisk brudd. Materialet fra Mossack Fonseca ga oss god grunn til å tro at Jarle Mortensen var selskapets kontaktperson i DNB Luxembourg. Den første reaksjonen fra DNB ga heller ingen grunn for oss til å tvile på opplysningene: «Gitt det vi vet i dag, er det ingen overraskelse at det har vært kontakt mellom ansatte i DNBs datterselskap i Luxembourg og advokatselskapet.»»

Avisen viser i sin oppsummering også til at opplysningen om at MF hadde oppført styrelederen som kontaktperson ble forelagt både Mortensen og DNB, men at disse ikke korrigerer eller avkrefter før publisering, og heller ikke i dagene etter, «til tross for gjentatte forsøk fra Aftenpostens side. Først i PFU-klagen, 20 dager etter publisering, fikk vi et klart svar fra Mortensen».

«På dette grunnlaget mener vi det ikke er grunn til å hevde at vi har brutt med reglene for god presseskikk.»

Avisen avviser videre klagepunktet om identifisering i strid med god presseskikk. Det vises til sakens store samfunnsmessige betydning og klagerens sentrale plassering i DNB gjennom mange år.

Klageren uttrykker glede over at Aftenposten innrømmer at den har publisert «svært belastende opplysninger om meg som det ikke var dekning for». Han anfører at forskjellen avisen viser til, ble kontaktet og var i kontakt med, «har fått store konsekvenser for meg». Han viser til at de fleste norske medier gjenga Aftenpostens feilaktige påstander som knyttet ham direkte til administrasjonen av Mossack Fonsecas postbokselskaper på Seychellene.

Han avviser Aftenpostens hovedargument om at han ikke ville la seg intervju og viser igjen til at det krevde betydelig innsats i banken kunne fastslå med stor grad av sikkerhet at han

ikke hadde fått e-post fra MF. Han mener det var umulig for ham før publisering å hevde dette, så lenge Aftenposten uten forbehold sa at avisen kunne dokumentere dette. Han viser også igjen til at avisen ikke før 18. april oppga e-postadressen den omtalte e-posten var sendt til. «Først da ble det mulig for meg å tilbakevise at jeg hadde mottatt denne e-posten.»

Klager viser også til at han aldri har vært ansatt i DNB Luxembourg. Denne anførselen gjelder e-post fra DNBs informasjonssjef til Aftenposten 5. april, altså før publisering, der det het: «Gitt det vi vet i dag, er det ingen overraskelse at det har vært kontakt mellom ansatte (sekr. understreking.) i DNBs datterselskap i Luxembourg og advokatselskapet.» Han peker på at det er en grunnleggende forskjell mellom å sitte i styret i et selskap, og å jobbe i selskapet.

Klager uttrykker ellers forundring over at Aftenposten anså at den aktuelle mailadressen i banken skulle være omfattet av kildevernet.

Med hensyn til klagepunktet om retting og beklagelse (VVp 4.13) anfører klager at det allerede 18. april ble klart for Aftenposten at påstanden om e-posten var feil. Klagen ble sendt PFU 20. april (og videresendt til Aftenposten per e-post 25. april; sekr. anm.). «Først 28. april kom Aftenpostens presisering, ti dager etter at de visste at de på feilaktig grunnlag hadde publisert svært belastende opplysninger om meg. Og 21 dager etter at DNB første gang problematiserte den sentrale e-posten. Det er ikke «snarest mulig».» Han viser også til at han ikke har mottatt noen beklagelse fra avisen.

Han peker også på at selv om Aftenposten har innrømmet feil, så har avisen ikke rettet opp flere av feilene, selv om den første nettartikkelen nå er merket.

Aftenposten beskriver «rammen» rundt klagesaken slik i sitt andre tilsvarende:

«Aftenposten avslørte at DNB Luxembourg har bistått en rekke kunder med å opprette såkalte postbokselskaper. En selskapskonstruksjon som kjennetegnes ved at det er vanskelig å spore de reelle eierne. DNB har på bakgrunn av avsløringene beklaget at selskapet tilbød sine kunder dette produktet.»

Avisen gjentar så at den har dokumentasjon på at den har funnet klagerens navn i fem «Panama-dokumenter» og har dokumentert at han over en periode på fire år var oppført av Mossack Fonseca på en liste over kontakter i DNB Luxembourg og at det var sendt en e-post angående postbokselskapene ment for ham. «Vi har imidlertid ikke dokumentasjon for at e-post eller telefonsamtale rent faktisk nådde Mortensen. (...) Vi publiserte derfor en korrigering 28. april, sammen med en nyhetssak med de nye opplysningene fra Mortensen.»

Aftenposten mener kjernen i klagesaken er at avisen gjorde det den kunne for å få verifisert opplysningen om at klageren var en av MFs kontaktpersoner i DNB Luxembourg. Avisen anfører igjen at den ikke mottok opplysninger som ga noen grunn til å tvile på at denne opplysningen var korrekt. Angående spørsmålet om e-postadressen ble det, slik avisen ser det, ikke formidlet tydelig at dette var for å avklare om den aktuelle adressen var virksom eller ikke. Det anføres at det framstår som uforståelig at klager kan hevde at Aftenposten ikke brukte den enkleste muligheten til å kontrollere. «Det var akkurat det vi gjorde; vi spurte Mortensen selv om dette stemte. Og først 20 dager etter at vi spurte fikk vi svaret, og da i en PFU-klage.» Det anføres også at den omtalte e-posten ikke var det eneste grunnlaget avisen hadde for påstanden om hans rolle i relasjon til MF, men fem ulike dokumenter. «Faktum er at Mossack Fonseca beskriver Jarle Mortensen som en av sine kontaktpersoner i DNB Luxembourg. Den opplysningen må holdes adskilt fra det at e-posten Mossack Fonseca

forsøkte å sende han, ble sendt til feil adresse.»

Avisen kan ellers fortsatt ikke se at det var umulig for klageren å svare på spørsmål angående den påståtte kontakten med advokatselskapet. Avisen legger til at om han hadde svart at han ikke kunne huske, at han trengte mer tid til å sjekke eller at han aldri har vært kontaktperson for MF, så ville han lett kunne korrigere de konstaterende opplysningene han har klaget avisen inn for. Avisen viser til punkt 4.14 i Vær Varsom-plakaten, der det i andre setning heter at «[D]ebatt, kritikk og nyhetsformidling må ikke hindres ved at parter ikke er villig til å uttale seg eller medvirke til debatt». Videre anføres det at klager også hadde mulighet til tilsvare, altså etterfølgende kommentarer, men at han takket nei hver gang.

Angående korrigerings- og beklagelse viser avisen til sitt første tilsvare, men gjentar at det først ble klart gjennom klagen til PFU at han aldri hadde hatt kontakt med MF og at korrigerings- og beklagelse kom tre dager senere. Med hensyn til manglende beklagelse skriver avisen: «Aftenposten gjorde en feil da vi slo fast at eposten som ble sendt også ble mottatt. Men gitt faktum i saken, som er ubestridt, er ikke dette en ytterligere belastning som innebærer et presseetisk brudd. (...) Det er ikke Mortensens disposisjoner som privatperson som har fått søkelyset i denne saken, men det faktum at hans navn er å finne i de såkalte Panama-dokumentene.»

I et tillegg i tilsvarsrunden har Aftenposten imøtekommet klagerens ønske om å få korrigert en formulering i nettversjonen (i tidslinjen) i den siste av de to innklagede publiseringene.